

Revoluce ve školním stravování

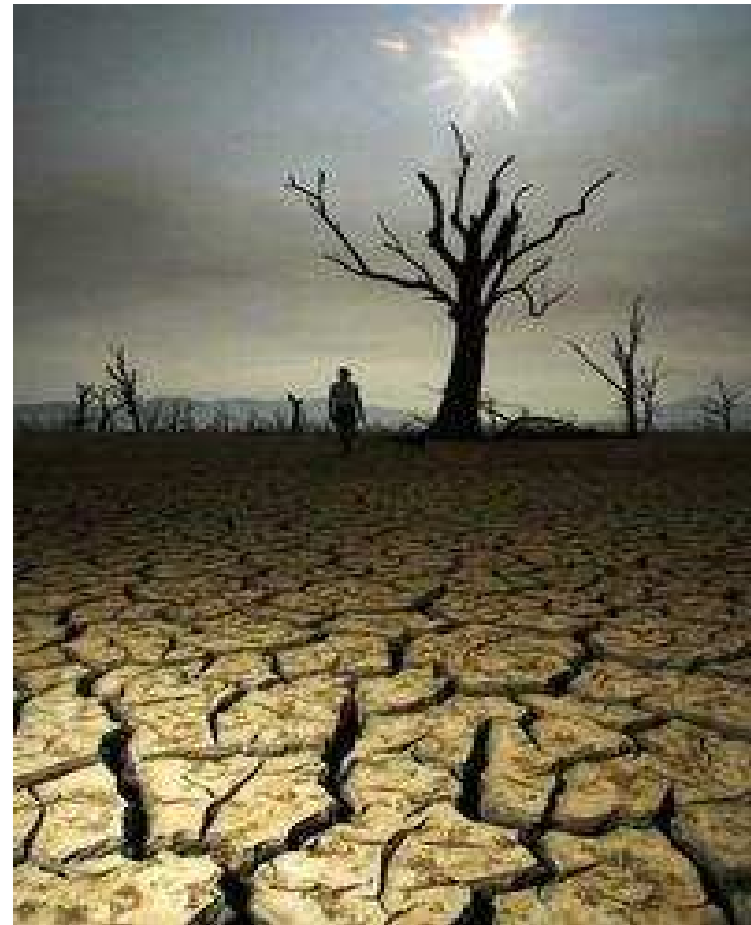
Školní stravování jako nástroj trvalé
udržitelnosti

Tom Václavík

NADACE
veronica
SPOLEČNĚ PRO BRNO

Projekt realizován za podpory dárcovského fondu Nadace Veronica „Společně pro Brno“

Globální ekologická krize

Ekonomické dopady globální ekologické krize

- Podle Sternovy zprávy (Stern Report (2006)) by mohly klimatické změny zatlačit světovou ekonomiku do nejhorší recese v moderní historii:
 - Náklady spojené s krizí: € 800 na každého člověka na planetě, pokud se nezačne řešit okamžitě
 - Pokud se začne řešit ihned, bude nás stát „jen“ 1 % světového HDP now would cost just 1% of the

Potraviny a globální ekologická a sociální krize

- Více než 450 miliard litrů nafty je v USA každoročně použito při výrobě potravin
- 1,1 miliarda lidí nemá přístup k bezpečné pitné vodě
- 3 miliardy lidí žijí na 2 USD/den
- Základní zdravotní péče a výživa pro nejchudší obyvatele světa by stála 13 miliard USD/rok; V Evropě a USA utratíme 17 miliard USD/rok na jídle pro kočky a psy (Chasek et al., 2006)
- Každá součást průměrného pokrmu ve Velké Británii cestuje 8 000 km (Pretty et al., 2005)

Potraviny a globální ekologická krize

- Růst „potravních pouští“
- Jídlo a veřejné zdraví:
 - Náklady na zajištění veřejného zdraví spojeného s nesprávným stravováním dosahují v USA 10 miliard dolarů ročně.
 - Obezita a nadváha stojí britské daňové poplatníky 7 miliard liber ročně.
- Je nezbytná radikální změna současných způsobů produkce a spotřeby potravin

Trvalá udržitelnost: hlavní principy

■ *Spravedlnost*

- Snaha uspokojit základní potřeby všech lidí, aniž bychom náklady přesouvaly na budoucí generace

■ *Demokracie a účast*

- Vznikající vize vzájemně propojených a vysoce angažovaných komunit s nízkým dopadem

■ *Začlenění zájmů životního prostředí do rozvojových strategií*

- Účinná ochrana životního prostředí a úspěšný ekonomický rozvoj jsou vzájemně závislé

Veřejné nákupy a trvalá udržitelnost

- Obrovský nevyužití potenciál v oblasti kreativního směřování veřejných nákupů ve prospěch trvale udržitelné ekonomiky
 - 16 % HDP Evropské unie je utraceno na veřejné zakázky
- Trvale udržitelný systém školního stravování může
 - Snižovat zdravotní problémy spojené s konzumací jídla
 - Posílit roli konzumentů - strážníků
 - Vytvořit nový trh pro kvalitní potraviny
 - Poskytovat výhody pro životní prostředí

Revoluce školního stravování v Římě

- „Revoluce kvality“ začala v roce 2001
- Zavedení nových požadavků na dodavatele potravin:
 - Zákaz používání GM potravin a zmrazené zeleniny
 - Čerstvé, sezónní a bio ovoce a zelenina
 - Pokrmy nutričně vyvážené, založené na sezónní a bio ovoci a zelenině
 - Zvýhodnění dodavatelů za splnění
 - Ekologické certifikace
 - Ekologicky příznivého způsobu dopravy
 - Iniciativy na snižování hluku ve školních jídelnách
 - Schopnost dodávat další bioprodukty

Školní stravování jako nástroj ochrany životního prostředí

- Kreativní postupy veřejných zakázek vytvářejí v Itálii trvale udržitelné modely konzumace potravin
 - Zákon o financování č. 488/99: *Aby byla garantována propagace a podpora ekologicky produkováných „kvalitních“ potravin, budou veřejné instituce, zajišťující provoz školních a nemocničních jídelen, využívat při přípravě pokrmů biopotraviny, typické a tradiční potraviny, při současném dodržování směrnic a doporučení Národního institutu pro výživu*

Revoluce školního stravování v Říme

- Další fáze „revoluce kvality“ v Římě nastala od roku 2004, vytvořením **přísných pravidel** na úspory, zacházení, vaření a distribuce pokrmů
 - *Zavedení **dopoledních svačín***
 - ***Přizpůsobení menu dle věku dětí***
 - Větší důraz na **sezónnost** a **rozmanitost** stravy
 - ***Speciální menu pro děti se zvláštními dietními požadavky***
 - *Zavedení **Fair Trade** výrobků – 280 000 banánů a 140 000 čokoládových tyčinek týdně*
 - Produkty z „**bio-dedikovaných**“ potravních řetězců

Trvale udržitelné školní stravování v Římě: postup

■ Období 2007-2012

- Školní stravování a společenská odpovědnost
 - Speciální menu pro etnické skupiny dětí
 - Zbytky jídla do charit a zvířecích útulků
 - Pobídky dodavatelům, aby nakupovali od sdružení zemědělců a výrobců (cooperatives)
- Školní stravování a ekologická udržitelnost
 - Recyklace, používání ekologických čistících prostředků, bio-, low-impact detergents, biodegradabilní příbory a talíře
 - „Garantovaná čerstvost“ a snížení dopravních vzdáleností

Revoluce ve školním stravování: Česká republika

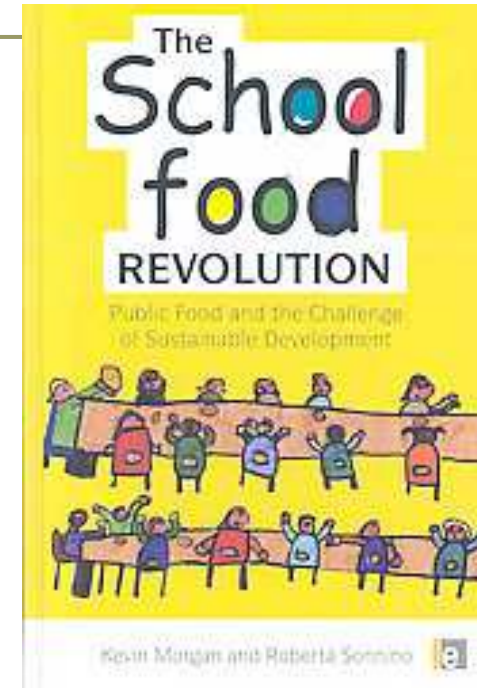
- Pravidla pro školní stravování v sobě vůbec nezahrnují prvky trvalé udržitelnosti ani širšího pojmu socio-ekologické „kvality“
- Veřejné stravování není využíváno pro dosahování cílů v oblasti trvalé udržitelnosti
- Jídelna a kuchařky nejsou považovány za součást školy
- Nedostatek pracovních sil v kuchyních, špatné ohodnocení, nezájem u mladší generace kuchařů
- Děti oběd „neprožívají“, vzdělávací efekt není využit
- Téma potravin a jejich produkce a spotřeba nejsou součástí kurikula
- Rodiče nejsou zahrnuti do řešení, není využit „celoškolní přístup“

Revoluce ve školním stravování: Pár myšlenek nakonec

- Revoluce ve školním stravování je dynamický a kreativní proces *změn*, který vytváří nové *hodnoty*, mobilizuje nové *zdroje* a buduje nové *komunity*
- Stravování ve školní jídelně je společenská, ekonomická a ekologická aktivita, která poskytuje jedinečnou příležitost budovat společný závazek k trvalé udržitelnosti
- Revoluce má své hrdiny:
 - *Veřejné instituce, rodiče a NNO, bojující proti nákladům na nekvalitní stravování*
 - *Producenty kvalitních potravin vytvářejících nové, alternativní trhy*
 - *Vedoucí jídelen jako manažery veřejného zdraví a zdrojů*
 - *Spotřebitele, kteří chtějí zlepšovat kvalitu a zdravotní aspekt stravování*
 - *Zákonodárce, kteří si uvědomili, že na jídlo by nemělo být nahlíženo jen jako na další tržní produkt*

Revoluce ve školním stravování

- **The School Food Revolution: Public Food and the Challenge of Sustainable Development**
- Autoři: Kevin Morgan & Roberta Sonnino
- Vydalo nakladatelství Earthscan v Londýně, říjen 2008, 240 stran, cena £45.00
- ISBN 978-1-84407-482-2
- www.earthscan.co.uk

- ***„... jídlo se stává rozhodujícím testem našich individuálních i kolektivních závazků k udržitelnému rozvoji“***